

РАБОТА З ПРЫРОДНЫМІ МАТЭРЫЯЛАМІ частка 1

Сячкоўская Лідзія Рыгораўна,
старшы выкладчык кафедры
спецыяльнай педагогікі

ПЛАН ЗАНЯТКАЎ :

1. Прыродныя матэрыялы, іх нарыхтоўка, апрацоўка, захоўванне і магчымасці выкарыстання пры канструяванні аб'ёмных вырабаў

Характарыстыка прыроднага матэрыялу

Назва матэрыялу	Разнавіднасць	Нарыхтоўка, закладка на захоўванне	Магчымасць выкарыстання
Жалуды і каштаны	<p>У прыродзе сустракаецца некалькі разнавіднасцяў жалудоў: буйныя і дробныя, тонкія даўгаватыя і кароткія тоўстыя</p> <p>Плюскі (кубачкі) могуць быць маленькія, плоскія шырокія, вялікія глыбокія з касматай паверхняй</p> <p>Каштаны бываюць лясныя (ядомыя) і дэкаратыўныя</p>	<p>Нарыхтоўваць жалуды і каштаны трэба ўсіх памераў і любой формы</p> <p>Жалуды нарыхтоўваюцца разам з кубачкамі-плюскамі, а каштаны разам з зялёнай абалонкай, у якіх яны растуць</p> <p>Захоўваць іх патрэбна ў сухім, не вельмі цёплым памяшканні, рассыпанымі тонкім пластом</p>	<p>Гатовыя галовы жывёл , тулава чалавечкаў...</p> <p>Кубачкі-плюскі жалудоў - шапачкі чалавечкаў...</p> <p>Зялёная абалонка каштанаў - калючкі вожыка і г. д.</p>

Асаблівасці апрацоўкі жалудоў і каштанаў

Свежыя жалуды і каштаны добра паддаюцца рэзанню, свідраванню, але дрэнна склейваюцца (сырая мякаць). Высыхаючы, семядолі жалудоў і каштанаў робяцца вельмі цвёрдымі, практычна іх немагчыма разрэзаць нажом, праткнуць шылам. Лупіна пры гэтым зморшчваецца, становіцца далікатнай і ломкай. Каб вярнуць перасохшым матэрыялам ўласцівасці свежых, трэба заліць іх вадой на суткі, а затым пакласці ў прахладнае месца яшчэ на суткі.

Пры выкананні аб'ёмных вырабаў з дадзеных матэрыялаў неабходна пазбягаць залішніх парэзаў, паломак і іншых пашкоджанняў, таму што пры высыханні пашкоджаная лупіна рэпаецца і развальваецца. Каб пазбегнуць гэтага, мэтазгодна адразу пасля заканчэння вырабы пакрыць яе ў месцах парэзаў і паломак клеём (для захавання трываласці лупіны).

Пры рэзанні і свідраванні важна карыстацца добра заменчаным інструментам, рэгуляваць сілу націску на яго. Для захавання натуральнай прыгажосці каштана і жолуда трэба пакрыць выраб бескаляровым нітралаком. Выкарыстоўваць жалуды і каштаны для выканання вырабаў мэтазгодна ў той час, калі яны яшчэ не зацвярдзелі, г. з. у першым паўгоддзі

Характарыстыка прыроднага матэрыялу

Назва матэрыялу	Разнавіднасць	Нарыхтоўка, закладка на захоўванне	Магчымасць выкарыстання
Шышкі	Шышкі-плён іглічных дрэў, бываюць: яловыя, сасновыя, кедравыя, кіпарысавыя, піхтавыя, лістоўнічныя	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Усім шышкам ўласцівыя агульныя рысы: яны добра паддаюцца распілоўванню і склейванню любым клеем ❖ Для вырабаў лепш выкарыстоўваць нераскрытыя шышкі, бо з імі лягчэй працаваць ❖ Збіраць нераскрытыя шышкі варта ў сырых мохавых месцах, на вільготнай глебе, у дажджлівы час года, зрываць непасрэдна з дрэва ❖ Пасля збору шышкі мэтазгодна адсартаваць па выглядзе, форме, велічыні і раскласці ў асобныя скрынкі	<p>Па форме шышкі добра адпавядаюць той ці іншай вырабе, або яе частцы:</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Яловыя шышкі добра перадаюць форму тулава чалавека, апранутага ў доўгую вопратку ❖ Сасновыя шышкі - галовы жывёл ❖ Кіпарысавыя - форма футбольнага мяча ❖ Шышкі туі- кулачкі чалавечкаў і лапы жывёл

Асаблівасці апрацоўкі шышак

- ❖ Пры паспяванні і высыханні лускавінкі шышак растапырваюцца ў розныя бакі і моцна змяняюць свой першапачатковы выгляд. Нераскрытыя шышкі выкарыстоўваюцца ў працы часцей
- ❖ Каб шышкі не раскрыліся, іх трэба пакрыць вадкім сталярным клеём. Робіцца гэта так: у клееварцы патрэбна растапіць сталярны клей з даданнем вады, даводзячы яго да стану вадкага кісяля. Затым пінцэтам неабходна захапіць шышку лускавінкамі ўверх і два-тры разы акунуюць у клей, даць магчымасць лішняму клею сцячы, і ўкласці шышку на фанеру для высыхання. Каб шышка не прыліпла, першапачаткова яе патрэбна паварочваць і перакладаць. Сохне яна 1-2 дня
- ❖ Каб зрабіць шышку, якая раскрылася, нераскрытай, трэба пакласці яе ў ваду і пакінуць да таго часу, пакуль яна не закрыецца. Можна таксама раскрытую шышку загарнуць у мокрую анучу. Пасля гэтага яе трэба пакрыць клеём і даць добра высахнуць
- ❖ Калі неабходна наадварот зрабіць нераскрытую шышку раскрытай, досыць пакласці яе ў сухое цёплае месца на некалькі гадзін. Шышка высахне і раскрыецца

Асаблівасці апрацоўкі шышак

- ❖ Для таго, каб надаць шышцы пэўную форму, напрыклад, сагнуць яловую, яе варта змясціць у ёмістасць, заліць кіпенем і трымаць да таго часу, пакуль яна не стане мяккай і падатлівай на згін. Затым сагнуць рукамі і зафіксаваць згін ізаляцыйнай стужкай. Даўшы шышцы добра высахнуць, зняць стужку і пакрыць шышку клеём
- ❖ Абразаючы частку шышкі, напрыклад, верхнюю частку яловай, варта плоскасць зрэзу густа пакрыць клеём, каб абрэзаная шышка не раскрылася
- ❖ Пачынаючы свідраваць яловую шышку з тарца ад кораня, трэба патрапіць вастрыём свердзела дакладна ў цэнтр стрыжня і пачынаць свідраваць без націску, узмацняючы яго па меры паглыблення свердзела ў цэнтр стрыжня
- ❖ Прасвідроўваюць расчыненыя шышкі з боку іх верхавіны значна прасцей, але ў гэтай частцы шышкі цяжэй умацаваць неабходныя дэталі-палачкі, напрыклад ногі і лапы. Каб гэта зрабіць надзейна, трэба свердзел ўводзіць глыбей у шышку, а канцы ўстаўляемых дэталей рабіць даўжэй. Умацоўваць іх у шышцы варта на сталярным клеі, багата пакрываючы ўстаўляемыя дэталі і наліваючы трохі клею пад лускавінкі, куды ўстаўляецца дэталі

Літаратура

1. Журба, А. Ф. Трудовое обучение в 1 классе : учеб.-метод. пособие для учителей учреждений общ. сред. образования с белорус. и рус. яз. обучения / А. Ф. Журба, Н. А. Юрченко. – Минск : Адукацыя і выхаванне, 2018. – 168 с.
2. Журба, А. Ф. Трудовое обучение во 2 классе : учеб.-метод. пособие для учителей общеобразоват. учреждений с белорус. и рус. яз. обучения / А. Ф. Журба, Н. А. Юрченко. – Минск : Адукацыя і выхаванне, 2011. – 176 с.
3. Журба, А. Ф. Трудовое обучение в 3 классе : учеб.-метод. пособие для учителей учреждений. общ. сред. образования с белорус. и рус. яз. обучения / А. Ф. Журба, Н. А. Юрченко. – 2-е изд., испр. и доп. – Минск : Адукацыя і выхаванне, 2013. – 151 с.
4. Журба, А. Ф. Трудовое обучение в 4 классе : учеб.-метод. пособие для учителей учреждений общ. сред. образования с белорус. и рус. яз. обучения / А. Ф. Журба, Н. А. Юрченко. – 2-е изд., испр. – Минск : Нац. ин-т образования, 2015. – 149 с.
5. Новикова, Е. Ф. Творчество в соавторстве с природой / Е. Ф. Новикова. – Минск : Адукацыя і выхаванне, 2016. – 176 с.
6. Филенко, Ф.П. Поделки из природных материалов: Пособие для учителей нач. классов по внеклассной работе / Ф.П.Филенко. – М.: Просвещение, 1976. – 112с. с ил.